

Особливості диференціації процесу навчання іноземної мови у старшій школі

У сучасній системі освіти України велику роль займає диференціація процесу навчання. Це дозволяє враховувати вікові, індивідуальні особливості, соціальний досвід і стартовий стан учнів з метою їхнього фізичного, духовного і психологічного розвитку, засвоєння необхідної сукупності знань, практичних дій за різними навчальними планами і програмами (Сікорський, 1998).

Попри той факт, що реалізацією диференційованого навчання у старшій школі займалися такі науковці, як Б. Блум, О. Гладка, С. Дразниця, О. Дразниця, М. Енглхарт, Д. Кратвол, Е. Мілліс, О. Наливайко, К. Томлінсон, Е. Ферст, Н. Флемінг, У. Хіл, проблема диференціації процесу навчання у старшій школі залишається актуальною, оскільки потребує детального теоретичного і практичного обґрунтування. Нами було проаналізовано науково-методичну літературу з метою виявлення сутності поняття “*диференціація процесу навчання*” і розроблено методичні рекомендації щодо розробки уроків англійської мови з реалізації технології диференційованого навчання на старшому етапі.

Сучасний вчитель іноземної мови повинен враховувати індивідуальні особливості кожного учня під час організації навчального процесу. Це означає, що вчитель повинен готувати завдання та матеріали різного рівня складності, темпу та формату, щоб кожен учень мав можливість отримати необхідні знання, реалізувати себе та досягти успіху у майбутньому. Отже, диференціація навчання – це ефективний спосіб зробити навчання більш цікавим, корисним та результативним для всіх учнів.

Для успішного впровадження диференційованого навчання у старших класах вважається необхідним розглянути психолого-фізіологічні особливості учнів старшого етапу навчання.

Соціальна ситуація розвитку даного вікового періоду неоднозначна. Специфічною задачею ранньої юності є прагнення соціального і особистісного самовизначення, що передбачає орієнтування і визначення свого місця у світі дорослих. Юнаки зорієнтовані на здобуття статусу самостійної дорослої людини та потребу в особистісному та професійному самовизначенні (Поліщук, 2010).

Рання юність відіграє особливо важливу роль, адже саме в цей період формуються перші уявлення про майбутню професію, відбувається попередній вибір та закладається фундамент для прийняття остаточного рішення. Вибір професії нерозривно пов'язаний з особистісним розвитком учня. Він відображає рівень його домагань, прагнення до самореалізації та впевненість у власних силах. Професійне самовизначення стимулює особистісний ріст, адже воно змушує учня ставити перед собою цілі, планувати своє майбутнє та активно діяти для їх досягнення (Токарева та Шамне, 2017).

Використання технології диференційованого навчання іноземної мови саме у старшій школі надає студентів змогу виробити або розвинути власний стиль навчання, адже всі учні по-різному сприймають та запам'ятовують навчальний матеріал. Диференційований підхід вимагає від вчителя багатьох якостей, таких як: гнучкості, відкритості до нових ідей та здатності впровадити їх у початковий процес, креативності, вчитель повинен корегувати навчальний матеріал відповідно до рівня володіння мовою студента або групи студентів (Парахневич, 2017).

Технологія диференційованого навчання іноземної мови стає одним з найефективніших інструментів індивідуалізації освітнього процесу. Він дозволяє врахувати особливості та потреби кожного студента, що сприяє кращому засвоєнню знань, розвитку мотивації та формуванню стійких навичок. Актуальність диференційованого методу полягає в тому, що він пропонує якісно новий рівень навчання порівняно зі стандартною системою освіти. Це робить його цінним інструментом для викладачів, які прагнуть зробити процес навчання більш ефективним та захоплюючим для своїх студентів. Варто зазначити, що диференційований метод навчання не є універсальним і потребує ретельної підготовки з боку викладача. Його успішне впровадження залежить від вміння чітко визначити потреби та можливості кожного студента, а також від творчого підходу до розробки завдань та організації навчального процесу.

Невід'ємними компонентами вдалого уроку з англійської мови, який має на меті реалізацію технології диференційованого навчання, є принцип наочності, який розвиватиме наочно-дійове та наочно-образне мислення та приверне увагу учнів до матеріалу, принцип зв'язку навчання з життям, для того щоб учні могли розуміти, де і як застосовувати отримані знання, принцип науковості, який передбачає розкриття причинно-наслідкових зв'язків явищ, принцип доступності та принцип врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів для того, щоб кожен учень дізнався щось нове на уроці; принцип свідомості й активності учнів у навчанні та принцип забезпечення міцності результатів навчання, які сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

Реалізувати дані принципи можна таким чином:

- використання VAK/VARK-моделі: адаптація матеріалу до потреб учнів з різними типами сприйняття інформації.
- застосування таксономії Блума: формулювання завдань, які сприяють розвитку критичного мислення та охоплюють різні рівні навчальних результатів (Yanytskyi & Hladka, 2020).
- врахування учнівських потреб: готовність, інтереси, профіль навчання.
- використання інноваційних технологій: індивідуалізація завдань, реалізація принципів наочності, індивідуальних особливостей учнів, активності та науковості.
- впровадження тем, пов'язаних з майбутньою професією: зв'язок навчання з життям, теорії з практикою.
- дискусії англійською мовою на актуальні теми: розвиток навичок говоріння, критичного мислення, обміну думками.
- диференціація домашніх завдань: відповідно до рівня знань учнів.

Отже, диференційоване навчання займає важливе місце в системі освіти, адже вкрай необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного учня для успішного навчання іноземної мови. Впровадження диференційованого підходу до навчання іноземної мови у старшій школі необхідно, адже на цьому етапі розвитку учні мають вибіркове ставлення до предметів, сумлінно вставляються лише до тих навчальних предметів, які безпосередньо пов'язані з їх вибором майбутньої професії, мають власні погляди, готові висловлювати свою думку, якщо їх вмотивувати. Тож використання технологій диференційованого навчання іноземної мови у старшій школі, може допомогти вчителю створити ефективний та інклюзивний процес навчання, який відповідає потребам та можливостям різних учнів. Також диференційоване навчання іноземної мови в старшій школі готує учнів до майбутнього життя, розвиваючи їхні навички та компетентності, які є важливими для успішної адаптації у сучасному світі.

Література

- Парахневич, А. О. (2017). *Диференційований підхід до навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей*. Відновлено 3
https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/parakhnevych_dyferenciovanyi.pdf
- Поліщук, В. М. (2010). *Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник* (3-тє вид., виправл.). Суми: Університетська книга.
- Сікорський, П. І. (1998). *Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання*. Львів.
- Токарева Н. М. та Шамне А. В. (2017). *Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник*. Київ.
- Yanytskyi, Y. & Hladka, O. (2020). Differentiation of the process of teaching a foreign language in middle school. *Актуальні питання філології та методики викладання мов*, 3(15, част. 2), 216–223.

Nataliia Nesterenko

Kyryvi Rih State Pedagogical University

Peculiarities of Differentiating the Process of Foreign Language Learning in High School

The article explores the differentiation process in foreign language teaching in high school, focusing on individual psychological traits, learning preferences, and teaching strategies. It examines the implementation of VARK models, Bloom's taxonomy, and innovative methods to create inclusive and effective lessons. Key principles like clarity, scientific approach, and relevance are emphasized for improving learning outcomes.

Key words: differentiation, high school, foreign language teaching, VARK model, innovative teaching methods.

Пенцаль М. О.

Криворізький державний педагогічний університет

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Пальчикова О. О.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3298>

Використання цифрових ресурсів під час навчання синтаксису англійського складного речення учнів 11 класу ЗЗСО

Сучасна іншомовна освіта характеризується активним застосуванням цифрових ресурсів, спрямованих на підвищення мотивації до навчальної